

RESUMÉ

Byens liv bygger på netværk

I planlægningen af nye byrum har kommunerne behov for at få de potentielle brugere i tale. Dels for at inddrage dem i selve udviklingen af de forskellige aktiviteter, dels for sikre, at de når målgrupperne med de rigtige midler og metoder.

Der bruges mange ressourcer på at trække folk ud i nye sammenhænge som borgermøder, debatfora m.m. Det er her, vi ofte oplever de tomme stole og begynder at tale om demokratiets forfald og danskernes manglende engagement. Forsøg derfor at finde borgerne, hvor de i forvejen er og inddrag dem på deres præmisser.

Det er en god idé at definere målgrupperne i allerede eksisterende netværk og tage udgangspunkt i hverdagslivet. Børn og unge er blandt andet i skolerne. Lad udvalgte skoler være med i planlægningen af et fælles projekt. Fang de voksne på arbejdspladsen eller via eksisterende kanaler for kommunikation. Det kan også overvejes, at udsende materialer til Grundejer- og lejerforeninger i kommunen. De ældre kan inddrages i udflugter eller i de lokale ældreklubber og Ældre Sagens lokalkomiteer.

Som enzymet i vaskepulveret er målet at få sat en proces i gang – at få mennesker til at tænke på og fortælle kommunerne, hvad de synes et bedre byrum skal kunne rumme.

Byrum er der mange af rundt omkring i landet. Nogle fungerer med masser af liv og trivsel – mennesker, markeder, musik og cafeer. Andre byrum er først og fremmest nydelige, rene, pæne – men tomme, uden liv, uden mennesker. Sådan er det i Danmark, England, Sverige, Tyskland – ja, formentlig alle steder i verden.

Det velfungerende byrum handler om mere end de fysiske rammer. Mest af alt handler det om, hvorvidt byens borgere tager det nødvendige ejerskab og skaber det liv, der skal til, for at byrummet lever og fungerer. Det er menneskerne og deres færden, som er udgangspunkt og omdrejningsaksel for det succesfulde byrum. Men hvor finder vi – arkitekterne, byplanlæggere, projektmanagerne, byrådet – menneskerne, der skaber livet i byrummet.

Den problemstilling er vi vant til at håndtere. Det har vi prøvet før. Ikke altid med lige stor succes – men vi prøver hele tiden nye veje. I mange sammenhænge har de, som organiserer, styrer og planlægger de mange offentlige og private tilbud til borgerne, brugerne, deltagerne, brug for at vide, hvad der skal til, for at opnå succes med projekter og initiativer. Derfor er det bestemt ikke nyt at prøve at få fat i de potentielle brugere for at inddrage dem i selve udviklingen af de forskellige aktiviteter. Sagt med andre ord: Vi er vant til at jage brugerne for at få de informationer, der sikrer, at vi når vores målgrupper med de rigtige midler og metoder. Vi prøver på alle mulige måder at undgå at spilde penge – offentlige som private – på løsninger/projekter, der ikke virker på vores målgruppe. Det som betyder, at aktivitetshuse, beboerhuse, pladser og byrum står tomme og ubrugte hen.

Vi bruger mange ressourcer på at inddrage borgerne – måderne er mange og fantasifulde. Alligevel har de fleste af os prøvet gang på gang at indkalde til mere eller mindre succesfulde borgermøder. Tomme stole har fortalt os, at det ikke altid er så nemt at få borgene i tale.

Undrende sidder vi – projektmanagerne, kommunale embedsmænd, politikere, partiforeninger – tilbage med følelsen af, at vi producerer og sætter aktiviteter i gang uden at få vores reelle målgruppe – borgerne – i tale. De kommer nemlig ikke. I hvert fald ikke særlig mange, når vi forventningsfulde indkalder dem, så vi kan blive bekræftet eller afkræftet i vores tanker og ideer.

Vi forstår det ikke, for vi, der organiserer, er tændt af den hellige ild. Vi tror på det, vi laver. Hvorfor vil brugerne så ikke fortælle, hvad de har lyst til og brug for? Det er da mærkeligt, tænker vi. Og sådan vil vi sikkert også tænke i forbindelse med inddragelse af brugerne, når der skal skabes bedre byrum. Mange kan blive helt trætte – ikke ved tanken om at etablere spændende byrum, men ved tanken om den proces med borgerinddragelse, der ligger forud.

Personligt tror jeg, at folk er trætte af at blive spurgt til råds om alting. I vores iver for at gøre alle tilfredse og minimere vores risiko for at slå fejl i planlægningen nærmer vi os et mætningspunkt. Brugere er sikkert ved at blive trætte af bebrejdelser over manglende deltagelse i dette og hint. Hverdagen er efterhånden præget af tidsrøven – om end hyggelige og interessante – møder i børneinstitutioner, medarbejderforeninger, lejer- og grundejerforeninger, boldklubben, gymnastikforeningen og børnenes fritidsaktiviteter.

Når vi åbner TV eller henter posten fyldes vores liv med virksomheder, organisationer og institutioner, som vil os noget. Det er alt fra sygdomsbekæmpende og social-humanitære organisationer, der beder os om medlemskab og støtte, til virksomheder med salgsreklamer, som vil have os til at bruge et bestemt vaskepulver, hårbalsam eller kaffeprodukt. Også myndighederne er medspillere i dette offentlige rum, hvor initiativerne oftest handler om at få os holde op med at ryge, slanke os eller drikke mindre.

Det skorter ikke på emner, som kræver vores opmærksomhed og vores holdning til et eller andet – og det er selvfølgelig ud over vores arbejdsliv, hvor vi præges af krav om stillingtagen til alt fra himmel til jord – strategier, handlingsplaner, budgetter og det, der er værre ... Måske vil folk bare have fred. Måske vil folk i deres fritid være for sig selv i deres hjem med deres familier og venner og mene ingenting om ret meget.

Hvad gør vi så – når vi skal i gang med nye projekter, der kræver involvering af rigtige mennesker? Desværre er der vist ingen, der har det helt klare svar ... Alligevel vil jeg med rygsækken fuld af erfaringer fra mange års kommunikations-arbejde vove pelsen med nogle bud på, hvordan man kan involvere borgerne – også når det gælder etablering af bedre byrum.

Netværk

Først og fremmest handler det om at finde ud af, hvad det egentlig er, man vil bruge de såkaldte brugere til. Hvad er det lige præcis de skal fortælle os? Og hvordan vil vi bruge det, som vi får at vide? Har vi tænkt alting godt nok igennem inden vi indkalder borgermøder, opsætter plakater og udsender pjecer ...? Er vi godt nok klædt på til at kunne tillade os at forstyrre folk med vores gode intentioner?

- Inddrager vi borgerne – sådan for en god ordens skyld eller tager vi gidsler i demokratiets og økonomiens navn?
- Er vi virkelig sådan for alvor interesseret i tilbagemeldingen – sådan rigtigt. Er vi klar til at handle på den nyetablerede viden?

Når vi er sikre på, at vi rent faktisk er interesseret i få nogle svar fra de virkelige mennesker i den virkelige verden, er det en god idé at definere målgrupperne i allerede eksisterende netværk og tage udgangspunkt i hverdagslivet. Vi ved allerede, at det er svært at trænge hjem i dagligstuen og 'tvinge' folk ud lænestolene. Lad os derfor i stedet finde dem – de unge, de voksne, de ældre – der, hvor de reelt er – i deres egne eksisterende netværk.

Der bruges alt for mange kræfter på at trække folk ud i nye sammenhænge. Her tænker jeg på borgermøder, debatfora m.m. Det er her, vi ofte oplever de tomme stole og begynder at tale om demokratiets forfald og danskernes manglende engagement. Forsøg ikke at etablere nye sammenhænge, hvor borgerne skal trækkes hen for at 'komme i tale'. Find borgerne, hvor de i forvejen er og inddrag dem på deres præmisser.

Børnene og de unge

Hvor er de så henne – børnene og de unge, når de er motiveret for kontakt og abstrakt tankegang ... De er blandt andet i skolerne. Hvor motiveret de er, afhænger selvfølgelig af mange faktorer, men de er der i hvert fald fysisk.

I en given projektperiode, der er godt planlagt, er det formentlig muligt at etablere den kontakt til skolen og lærerne, som gør, at man kan tænke i baner med at inddrage de unge. Lige fra børnehaven til de ældste klasser. Igen handler det om respekt for skolens arbejde. Lad udvalgte skoler være med i planlægningen af et fælles projekt. Naturligvis kan man ikke i måneder 'overtage' de unge. Men lige præcis livet i byen er et vigtigt led i børnenes og de unges hverdag. Det handler om sammenhold og udelukkelse og det handler om tryghed. Vigtige elementer i de unges liv.

Rent praktisk kan man inddrage en eller to lokale skoler. Sammen med lærerne kan man udvikle en plan for, hvordan man kan inddrage byrumstanker i de forskellige eksisterende arbejdsprocesser i de forskellige klassetrin – måske henover en uge. Aftal meget præcis, hvordan den indsamlede viden bliver brugt. Aftal tilbagemelding – så også skolen kan få noget ud af samarbejdet.

Igen er det vigtigt at bruge de etablerede kanaler. Brug nogle projektpenge på at tilføje den eller de udvalgte folkeskoler de ressourcer, der skal til, for at komme tættere på projektet: penge til udflugter og til spændende materialer. Lad en projektmedarbejder være med i de timer, som handler om projektet. Lytte. Opsamle viden og formidle det ind i byens etablerede byrums-projektgruppe.

I børnehaveklassen og de mindre klasser kan det være en god idé at tage på udflugt – til forskellige byrum – se, hvad der virker og hvad der ikke virker. Hvornår keder børnene sig og hvad skal der til, for at de synes, at byrummet er et spændende sted at være. Udarbejd nye materialer – så børnene kan tegne, modellere og bygge 'gode steder'. Lad dem fortælle – på deres måde. Lad lærerne være med. Lad dem være med i forberedelsen, så høres også deres mening – deres holdning til, hvordan man skaber bedre byrum. Betal nogle spændende foredragsholdere til at komme og berige lærerværelset/ lærermødet med viden og visioner – og spændende spørgsmål. Giv lærerne chancen for at være med til at blive klogere og sjovere medspillere i arbejdet med at finde ud af, hvordan det bedste byrum skabes.

Når skolen går med i et forpligtende samarbejde omkring skabelsen af et bedre byrum er forældregruppen naturligvis også en relevant og nødvendig samarbejdspartner. Lån en time af et forældrebestyrelsesmøde og et kvarter af de traditionelle forældremøder i klasserne. Udarbejd lettilgængelige materialer som frivilligt læsestof og lad projektmedarbejdere fortælle kort og præcis, hvorfor man har et sådan projektarbejde i gang. Fortæl at det giver nogle ekstra tilbud til eleverne – ture, foredrag, udstillinger, materialer ...

I de større klasser er det andre metoder, naturligvis. Men en spændende udfordring er det ikke desto mindre. Lad temaet omkring skabelsen af et spændende byrum udmøntes i tanker skabt i medier, som børnene og de unge har lyst til at prøve kræf-

ter med. Lad de større børn og unge arbejde i projektgrupper på tværs af klasserne (måske i en projekt uge). Formentlig kan skolen indpasse et sådan projekt i kravet om træning i arbejdet i projektgrupper og læren om nye medier.

Ved at give nogle projektressourcer kan skolen også arbejde med noget nyt, som kan give gode erfaringer i andre sammenhænge – altså en 'win-win situation'. I samarbejde med lærerne kan dannes arbejdsgrupper med eksempelvis IT, hvor der arbejdes med udvikling af hjemmesider, computerprogrammer m.m. Målet er naturligvis, at de udviklede materialer kan bruges i arbejdet for at skabe bedre byrum. Styrk arbejdet i klassen/gruppen med en specialist, der kan berige gruppen med faglig og interessant viden på det teknologiske område. Fortæl om databaser, hvor oplysninger kan hentes. Lad en web journalist komme til og fortælle om kommunikation på nettet – og derved skabe et univers, hvor byrummet er emnet for viden og debat.

Også i arbejdet med de nye medier, kan byrummet blive et godt emne at arbejde med i en projektuge på den eller de udvalgte skoler. Hyr en journalist til at arbejde med formidling af viden om byrum til at skabe en avis, et TV- eller radioprogram eller en video til fremvisning for elever, lærere og forældre. Og herefter til inddragelse i kommunens Bedre Byrums projektgruppe. Måske kan resultatet bruges i den lokale avis.

I de ældste klasser kan litteratur omkring livet i byrummet og udformningen af byrummet på dansk og engelsk inddrages i undervisningen i projektperioden. Ligesom et stileemne kunne handle om et byrums-relateret emne.

Der findes formentlig tyve forskellige måder og emner, som man kan tage fat på i arbejdet med at inddrage elever, lærer og forældre i byrumstanker. Det vigtige er, at der kommer en proces i gang. Det altafgørende i inddragelse af skolerne i debatten om bedre byrum er imidlertid, at alle føler, at de får noget ud af det. Eleverne, lærerne og forældrene skal føle, at projektet på flere måder har beriget skolen. Det handler derfor også om lokal tilførsel af begrænsede midler – penge til at gøre noget, som man ellers ikke kan gøre indenfor de eksisterende budgetter. Ny inspiration og tilførsel af viden til det traditionelle skoleliv kan være en spændende sidegevinst. Spændende timer, spændende arbejdsprocesser – som på længere sigt kan bidrage med at skolerne får erfaring i nye arbejdsmetoder til brug for andre emner.

Og jeg tror, at det er mulig – selv om jeg jo heller ikke er blind for, at der er lange køer af interessante emner, skolerne på samme vis kan tage fat på. Men tilførsel af projektressourcer og et konstruktivt samarbejde med den udvalgte skole er et godt skridt på vejen ...

De voksne

Også her handler det om at bruge de etablerede netværk – eller de eksisterende kanaler for kommunikation. Igen er arbejdspladsen jo et godt udgangspunkt for at finde folk – om dagen. TV er et andet sted at finde folk om aftenen.

I forbindelse med et projekt om skabelsen af et bedre byrum vil det være naturligt at udvælge og inddrage virksomheder i arbejdet. Uddele materialer, skrive et lille stykke

tekst på virksomhedens intranet om tankerne bag et bedre byrum. Måske benytte virksomhedernes ansatte som afsæt for en konkurrence om ideer til indholdet af et byrum, hvor folk har lyst til at være. Uddele en flaske rødvin til de 10 bedste ideer til et bedre byrum. Men igen er det afgørende med et tæt samarbejde på et par udvalgte virksomheder.

Også medierne vil spille en væsentlig rolle, når arbejdet med bedre byrum og borgerinddragelsen i den forbindelse skal i gang. Den lokale avis bør være aktiv sparingspartner i processen. Avisredaktionen kender byen bedre end de fleste og kan – hvis interessen er der – hjælpe med at udvikle konkurrencer, præsentere resultatet af arbejdet i skolerne og i virksomhederne. Avisen kan være med til at sætte debatten i gang. De elektroniske medier er også gode at inddrage. Måske kan man ved at præsentere et samlet projekt, hvor inddragelse af borgere i en hel by er målet, skabe journalisternes interesse for at formidle viden om projektet til lyttere og seere.

Det kan også overvejes, om det vil være hensigtsmæssigt at udsende materialer til Grundejer- og lejerforeninger i kommunen – evt. med en konkurrence på foreningsplan, altså præmiering af nogle fælles bud, som vil kræve, at emnet bliver diskuteret ved mødet. Igen kan der tages speciel kontakt til 5-10 udvalgte foreninger, som måske får besøg af en projektmedarbejder fra byrumsprojektet. Herved sikres tilbagemeldingen af tanker og ideer til kommunen.

Kommunen kan også tilbyde at sende en repræsentant og materialer til foreninger i lokalområdet, som har lyst til at drøfte skabelsen af et bedre byrum – på eget initiativ i kølvandet på den lokale interesse og debat om emnet.

De ældre

Igen er mit bud at bruge de etablerede netværk. I denne sammenhæng er det oftest de lokale ældreklubber eller Ældre Sagens lokalkomiteer. Kontakt dem og foreslå et samarbejde – hvor projektgruppen leverer materiale og via en repræsentant deltager i et møde, hvor emnet er på dagsordenen. Spørg hvad der skal til for at ældre også har lyst til at komme med et bud på, hvordan et godt byrum skal fungere. Er det udflugter eller noget helt andet?

Kan man udvikle et samarbejde på tværs af skolen og ældregruppen? Mulighederne er mange – og jeg har kun berørt nogle få ud fra egne erfaringer med at skabe folkelig interesse og debat om svært tilgængelige emner. Det vigtigste er nok at erkende, at det er rundt om spisebordet, cafébordet eller i kantinen – sammen med mennesker man kender og respekterer – at holdninger bearbejdes og at adfærd får en chance for at blive påvirket.

Som enzymet i vaskepulveret er målet at få sat en proces i gang – få mennesker til at tænke på og fortælle arkitekter og byplanlæggere i kommunerne, hvad de synes et bedre byrum skal kunne rumme.

Jeg tror det er muligt, hvis man tænker i netværk og holder ørene åbne. Der vil være brug for hvert et ord.